

KOMERČNÍ SPECIÁL

26. 9. 2022

LEADING MINDS FORUM

ZAHAJOVACÍ SETKÁNÍ, OSTRAVA, 7.–8. 9. 2022

TÉMA: ENERGETICKÁ BEZPEČNOST VS. DEKARBONIZACE

V ROZBOUŘENÝCH VODÁCH ENERGETIKY

„Na konci všechno dobře dopadne, a pokud ne, tak to ještě není konec,“ říkával hudebník John Lennon. Určitě se na slova zakladatele legendárních „Brouků“ vyplatí myslet i nyní, kdy kvůli nepředvídatelnosti vývoje dodávek zemního plynu do Evropy panují obavy ze zvládnutí nadcházející topné sezony. Především o komplikované ekonomické situaci ve spojení s výrazným růstem cen energií diskutovali účastníci zahajovacího setkání Leading Minds Forum (LMF), které se konalo v Ostravě.

Text přílohy Martin Pítro

Faktem je, že se čím dál víc tuzemských domácností musí omezovat kvůli rostoucím účtům za elektřinu či zemní plyn. Energetická chudoba se postupně i v Česku stává realitou a je pravděpodobné, že se situace bude dále zhoršovat. Po větší státní finanční pomoci volají nejen domácnosti, ale také řada firem, jejichž výroba přestává být konkurenceschopná.

Nadsazené ambice

„Evropská komise bojuje na více frontách, proti klimatu, teď proti Putinovi. Prosazovaný vysoký podíl obnovitelných zdrojů v klimaticko-energetickém legislativním balíčku Fit for 55, u něhož navíc chybějí dopadové studie, vzbuzuje oprávněné obavy ohledně zajištění stability budoucího energetického trhu. Domnívám se, že ambice v tomto případě přesahují reálné možnosti,“ říká Evžen Tošenovský, poslanec Evropského parlamentu a člen Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku. V obdobném duchu hovoří i Jiří Feist, člen představenstva společnosti EP Power Europe, podle něhož Evropská unie postrádá energetickou koncepci a žene se jen za mnohdy nesplnitelnými cíli.

Vysoké ceny energií se pojí zejména s globálním nárůstem cen komodit, především zemního plynu, uhlí a ropy. Konkrétně cena elektřiny, která od ledna v Česku „vylétla“ o stovky procent, souvisí především se zdražením zemního plynu a s panikou na trhu. „Dá se předpokládat, že po uklidnění situace na Ukrajině nebo po zajištění dostatečného objemu plynu z neruských zdrojů dojde k významnému poklesu cen elektřiny,“ uvažuje Jan Kalina, člen představenstva Skupiny ČEZ a ředitel divize obnovitelná a klasická energetika. Přesto však podle něj krátkodobě neexistují jednoduchá řešení týkající se snížení ceny.

A jak je to vlastně s cenotvorbou? Na tuzemském trhu dodavatelů energií působí více než 100 firem. Dodavatelé nakupují pro zákazníky elektřinu a plyn a soutěží mezi sebou o co nejnižší ceny. Hospodářská soutěž a konkurenční prostředí zajišťují tlak na marže. Navzdory probí-

Foto v příloze DDeM

Pod názvem **Energetická bezpečnost vs. dekarbonizace** uspořádala poradenská společnost DDeM ve dnech 7. a 8. září 2022 v Ostravě zahajovací setkání Leading Minds Forum.

hájícím konsolidacím počet dodavatelů na českém trhu roste, a to zejména v souvislosti s budováním nových obnovitelných zdrojů energie (OZE).

Náhrada za plyn z východu

Pokud jde o ruský plyn, ještě loni na něm bylo Česko plně závislé. Nyní za něj kvůli zvládnutí letošní zimy intenzivně hledá náhradu. Osmého září byl na severu Nizozemska otevřen plovoucí terminál na zkapalněný zemní plyn (LNG), jehož využitím pokryje naše republika až třetinu roční spotřeby plynu. Ta loni přesáhla devět miliard metrů krychlových. Česko vyjednává také o účasti v dalších terminálech, například v Německu nebo v Polsku.

Tuzemské zásobníky plynu jsou momentálně naplněné z více než 80 procent a za předpokladu mírné zimy a dodržení evropského závazku úspory alespoň 15 procent spotřeby bychom se mohli bez plynu z Nord Stream I obejít. Navíc do Brandova a Hory Svaté Kateřiny v Krušných horách proudí plyn z Norska. Jak připomněl Michal Slabý, ředitel strategie společnosti NET4GAS, plynové zásobníky se průběžně naplňují a bude záležet na tom, s jakou intenzitou se budou jejich zásoby těžit. Zatím se však dodávky pro zákazníky krátit nemusejí.

„Česká republika platí daň za to, že jsme se příliš soustředili na cenu dané komodity v porovnání s bezpeč-

ností dodávek,“ myslí si ministr financí Zbyněk Stanjura, podle něhož jsou ke zlepšení situace namísto „rychlá a odvážná řešení“. Pokud jde o energetickou chudobu, žádné katastrofické scénáře si nepřipouští.

Komu, za co a kolik?

„Platební morálka zákazníků je zatím lepší, než jsme předpokládali, ale s narůstajícím počtem opětovných fixací smluv lze očekávat zhoršení. Drtivá většina zákazníků z kategorie domácností, kteří řeší zálohy na energii, je požaduje navýšit,“ informoval Zbyněk Solecý, místopředseda představenstva innogy Česká republika a jednatel innogy Energie. Zavedení tzv. úsporného tarifu, jenž má od letošního října pomoci domácnostem s vysokými cenami energií, považuje Solecý za krok správným směrem, nicméně je podle něj nastaven příliš plošně a u sociálně slabých skupin obyvatel nebude pomoc dostatečná.

„Kandidáti na další cílenou podporu státu jsou zejména příjemci příspěvku na bydlení nebo mimořádné okamžité pomoci, což stejně tak platí o seniorech. Je proto nutné přesněji definovat skupinu zranitelných zákazníků,“ upozornil Solecý. Hlavní rizika do budoucna pak spatřuje v trvalém výpadku dodávek plynu z Ruska, v neschopnosti zacílit státní podporu zákazníkům správně a včas, v regulačních zásadách typu „zakážeme odpojovat neplatíče“ nebo „zastropujeme zálohy“, stejně jako v nejrůznějších iniciativách typu „neplaťte za energii“.

Velkou neznámou představují státní kompenzace firmám za ušlý zisk. Kardinální otázka zní: komu, za co a v jaké výši? „Že stát dokompenzuje firmám reálné zisky, je nemyslitelné,“ poukazuje na riziko prolomení státního rozpočtu Zbyněk Stanjura. Jak uvedl Mirek Topolánek, předseda výkonné rady Teplárenského sdružení ČR, vláda se nastalým problémem zabývá intenzivně a on sám neshledává žádné její výraznější pochybení. Všechna přijatá opatření k vyřešení krize musejí být podle něj „krátkodobá a co nejméně bolestivá“.

Hledání světla na konci tunelu

Faktem je, že drahé energie dusí průmysl a zvyšují náklady firem. Jan Světlík, generální ředitel a předseda dozorčí rady Cylinders Holding a prezident Národního strojírenského klastru, představil měsíční náklady na energii ve společnosti Vítkovice Cylinders. Zatímco v srpnu roku 2020 činily necelých 10 milionů korun, o dva roky později přesáhly hranici 30 milionů. „Z toho důvodu jsme byli nuceni zavést úsporná opatření, která se týkají především vyššího využití odpadního tepla, zateplení a změny vytápění, recyklace provozní vody, LED osvětlení s regulací nebo využití fotovoltaiky,“ shrnul Světlík, mj. propagátor vodíkových technologií, v nichž spatřuje energetickou budoucnost. „Je jasné, že vodíkové technologie nenahradí elektrárnu, ale rozhodně představují

cestu, jak ulehčit například centrálnímu zásobování teplem nebo dopravě,“ dodal.

Ve stejném duchu hovořil i Pavel Drobil, předseda představenstva společnosti Anacot Capital, podle jehož slov firma už rok „obětuje“ marže. „V současnosti panuje opravdu velká nejistota, bylo by proto vhodné uklidnit trh i samotné lidi. Doufám, že krize co nejdříve odezní a nastanou lepší časy,“ přeje si.

Jaká opatření se tedy nabízejí ke zlepšení současného stavu? Z těch krátkodobých by to podle ministra Stanjury mělo být například zastropování koncových cen elektřiny a plynu pro domácnosti, zajištění nákupu energií pro veřejný sektor, jako jsou nemocnice, školy a další zařízení, nebo pomoc v průmyslovém odvětví, zejména v segmentu malých a středních podniků. Střednědobá opatření se pak týkají zajištění více zdrojů, odkud bude Česko energie získávat. S tím souvisí i zvýšený přísun ropy ze západu, například ropovodem TAL, soutěžení o kapacity na dalších LNG terminálech nebo výstavba nových jaderných bloků.

Stejně tak Jan Kalina považuje za strategické imperativy tuzemské energetiky zvyšování energetické soběstačnosti a dlouhodobou cenovou přijatelnost spolu se snižováním závislosti na dodávkách ruského plynu a ropy do budování nutné infrastruktury. Bezemisnost podle něj souvisí s efektivním řízením útlumu výroby elektřiny a tepla z uhlí, s další výstavbou OZE a s rozvojem nových jaderných bloků nebo s elektrifikací všech sektorů včetně teplárenství. Obdobně je důležité zajištění dostatečné flexibility energetické soustavy primárně rozvojem bateriových systémů a vodíkových technologií.

„Skupina ČEZ se intenzivně angažuje v zajištění energetické bezpečnosti České republiky. Urychlujeme výstavbu OZE, vykazujeme výrazné aktivity v oblasti jaderné energetiky, zaměřujeme se na strategické suroviny, ať už jde o nákup plynu do státních zásob, pokračování v projektu těžby lithia nebo maximalizaci těžby uhlí, a právě s ohledem na energetickou soběstačnost a bezpečnost v krátkodobém horizontu prodlužujeme i provoz některých uhelných elektráren,“ zakončil Kalina.

„Česká republika platí daň za to, že jsme se příliš soustředili na cenu dané komodity v porovnání s bezpečností dodávek,“ říká ministr financí Zbyněk Stanjura.

Jednání se také zúčastnili (zleva) Pavel Drobil, předseda představenstva společnosti Anacot Capital, Zbyněk Stanjura, ministr financí, a Evžen Tošenovský, poslanec Evropského parlamentu a člen Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku.

PŘÍŠTÍ STANICE: ZELENÁ BUDOUCNOST?

Pokračující dekarbonizace a podpora pro obnovitelné zdroje energie (OZE), na druhé straně současné vysoké ceny za energie ve spojení s nejistotou ohledně zajištění dodávek zemního plynu do Evropy. Dají se tyto směry vůbec nějak skloubit dohromady?

Vláda premiéra Petra Fialy podle svého vládního prohlášení plánovala odchod od uhlí do roku 2033. Je tento termín podle vás stále reálný?

Jan Kalina: Skupina ČEZ se v nedávno uzavřeném memorandu s Ministerstvem životního prostředí zavázala, že uhlíkově neutrálního provozu dosáhne v roce 2040, tedy o deset let dříve, než byl původní plán. Počítáme s masivními investicemi do širokého spektra bezemisních projektů, v čele s 6000 MW nových OZE do roku 2030, novými jadernými bloky v Dukovanech a Temelíně nebo rozvojem malých modulárních reaktorů. Plány vlády jsou tedy s naší strategií v souladu, protože se shodneme na tom zásadním - na budování cenově dostupné, bezpečné, bezemisní a soběstačné energetiky.

Mirek Topolánek: Vláda se tím prohlášením nebude vůbec zabývat. Energetická krize vyvolává mnohem větší počet otázek než odpovědí. Nejbližší tři roky nám uhlí pomůže překonat krizi a pak to bude opět politikum. Navíc, pomínu-li vytěžitelné zásoby, uhlí není fyzicky dost, resp. skrývka u hnědého a otvírka u černého uhlí není elementární záležitost, takže to vyžaduje čas, peníze a jistotu, že se lom či důl dotěží a investice vrátí. Možná se lehce posune závazek uhelných tepláren za rok 2030, protože konverze z uhlí do plynu je ohrožena. Nelze spočítat finanční a citlivostní analýzy, protože „citlivých“, tedy plovoucích, je řada parametrů. Tlak z EU bude ale pokračovat a dekarbonizace, už nejen pod vlajkou „záchrany planety“, ale i snížení závislosti na Rusku, se nezastaví.

Jaký vývoj cen energií očekáváte v nadcházející topné sezoně?

M. T.: Uhlenné teplárny budou narážet na zvyšující se variabilní náklady, tedy cenu uhlí, na jeho nedostatek, hrozbu snížení příspěvku na KVET a výši povolenek EU ETS. Teplárny na biomasu pak na cenové a dodavatelské komplikace způsobené zločinným kontraktem pana Pauknera s Lesy ČR a takto bych mohl pokračovat. Přes-

JAN KALINA

člen představenstva Skupiny ČEZ a ředitel divize obnovitelná a klasická energetika

MIREK TOPOLÁNEK

předseda výkonné rady Teplárenského sdružení ČR

to si myslím, že cenově se udrží se zvýšením maximálně v řádu desítek procent. U plynových jsou to tři až čtyřnásobky. To je bez pomoci smrtící.

Doplácí nyní ČR vysokými cenami elektřiny na zelenou politiku Německa a „Energiewende“?

J. K.: V českém prostoru se v současné eskalované době objevuje řada tvrzení, která mají být snadnou argumentací na aktuální stav v energetice. Snažíme se najít viníka, ale hledat ho u našeho západního souseda je mylné. Německo má dlouhodobě exportní bilanci ve výrobě elektřiny. OZE díky nízkým, ba prakticky nulovým variabilním nákladům nabízejí na trhu elektřinu velmi levně. Výsledkem je, že po část roku levná německá elektřina teče z Německa do Česka a snižuje tak ceny právě i na českém trhu. Nárůst ceny energií je daný zejména globálním nárůstem cen komodit, především plynu, uhlí a ropy. Hlavní příčinou růstu cen elektřiny je závislost na fosilních palivech, naopak výroba z nízkoemisních zdrojů pomáhá ceny snižovat.

M. T.: Samozřejmě, že doplácí. A stejně tak na dlouhodobě sebevražednou klimatickou a energetickou politiku EU, což je ale v zásadě totéž.

Jak hodnotíte snahu zavést cenový strop pro výrobní zdroje elektřiny s nižšími variabilními náklady, než jsou variabilní náklady plynových elektráren?

M. T.: Poté, co Němci zavetovali stropy na cenu plynu pro závěrné elektrárny, je to jediné možné „nejméně špatné“ řešení.

Co by se podle vás mělo změnit, aby se v ČR zrychlily investice do OZE?

J. K.: Vnímám, že negativní postoj k OZE se začíná pomalu měnit. Určitě je třeba na tomto místě ocenit investiční podporu z Modernizačního fondu. V prvním kole jsme uspěli u 17 projektů o výkonu celkem 173 MWp, nyní chystáme projekty pro další kolo. Je ale pravdou, že nejvíce nás limitují požadavky legislativy v oblasti povolovacích řízení, a to zejména délka trvání změny územních plánů. Development a výstavba solárních elektráren trvá pět let, u větrných elektráren je to deset i více let. Do budoucna by nám také pomohlo, kdyby byla v energetickém zákoně zakotvena možnost akumulace. Zatím jediné využití akumulátorů pro regulaci sítě je tehdy, kdy je akumulátor „vnořen“ do točivého zdroje. Pokud se změní legislativa, pak akumulátory budeme integrovat a připojovat právě do našich fotovoltaik.

M. T.: To, co se v současnosti děje, je dostatečné.

(Zleva) Martin Herrmann, Business Angel, Jan Světlík, generální ředitel a předseda dozorčí rady Cylinders Holding a prezident Národního strojírenského klastru, Martin Chalupský, ředitel komunikace innogy Česká republika, Evžen Tošenovský, poslanec Evropského parlamentu a člen Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku, Michal Dolana, jednatel DDeM, a Michala Hergetová, moderátorka.

(Zleva) Claudia Viohl, generální ředitelka E.ON Česká republika, a Marian Rusko, předseda představenstva a generální ředitel společnosti EG.D a jednatel E.ON ČR.

(Zleva) Jan Zápotočný, místopředseda představenstva společnosti E.ON Energie, Michal Puchel, předseda představenstva společnosti OTE, a Igor Chemišinec, člen představenstva OTE.

(Zprava) Jiří Feist, člen představenstva společnosti EP Power Europe, Vladimír Schmalz, jednatel společnosti Solotron, Martin Slabý, předseda Rady Českého plynárenského svazu, Jan Světlík, generální ředitel a předseda dozorčí rady Cylinders Holding a prezident Národního strojírenského klastru, a Tomáš Hüner, ředitel společnosti Siemens Smart Infrastructure.

Exkurze na téma Budoucnost čistě mobility.

(Zleva) Radek Luký, viceprezident spolku Czech Smart City Cluster, Martin Durčák, předseda představenstva společnosti ČEPS, a Michal Macenauer, ředitel strategie společnosti EGÚ Brno.

(Zleva) Jan Kalina, člen představenstva Skupiny ČEZ a ředitel divize obnovitelná a klasická energetika, Jaromír Vorel, jednatel společnosti SKO-ENERGO, a Jan Fousek, výkonný ředitel Asociace pro akumulaci energie AKU-BAT CZ.

VÝZVY PRO TRH S ENERGIEMI BUDOUCNOSTI

Hledá se nové nastavení energetického trhu s ohledem na zásadní transformaci sektoru energetiky. Čím dál víc se totiž skloňují pojmy jako agregace, automatizace, decentralizace nebo digitalizace.

„Nikdo zatím přesně neví, jak bude energetický trh do budoucna vypadat,“ upozorňuje René Neděla, náměstek pro řízení sekce energetiky na Ministerstvu průmyslu a obchodu. A dodává, že je zapotřebí maximálně snížit závislost na Rusku, stejně jako se pokusit nalézt společnou řeč na evropské úrovni. „Je nutné si vyjasnit příspěvek České republiky k cíli klimatické neutrality na úrovni EU a roli emisních propadů,“ pokračuje Neděla.

Dále by se pak měly urychlit schvalovací procesy na obnovitelné zdroje energie (OZE), je potřeba aktualizovat Státní energetickou koncepci i s ohledem na ambiciózní unijní balíček Fit for 55 a obecně podporovat nové trendy a technologie. A připravuje se i nový tuzemský energetický zákon.

OZE i stabilní zdroje

Martin Durčák, předseda představenstva společnosti ČEPS, zmínil potenciální problém, s nímž se musí Česko do budoucna vypořádat. Pokud totiž má být naše země do roku 2050 bezemisní, bude se muset podstatně zvýšit výroba elektrické energie z OZE. Kvůli kolísavému charakteru jejich výroby ale rozhodně i nadále naleznou uplatnění také stabilní zdroje.

„Největší riziko spatřuji v přechodové fázi, v níž už budeme postupně vypínat stabilní zdroje a přecházet do nového decentralizovaného světa. Budeme potřebovat dostatek záložních zdrojů, na něž se budeme moci spolehnout, i když bude o něco delší zima nebo bezvětrí,“ připomíná Durčák s tím, že jako nezbytná se jeví nejen podpora výstavby nových zdrojů, ale také výkonu těch stávajících, které do budoucna nemusejí zůstat konkurenceschopnými.

Vzhledem k tomu, že OZE jsou ze své podstaty závislé na aktuálních klimatických podmínkách, může být dynamika změn z nich dodávané elektřiny v čase značně vysoká. „Pro provozovatele přenosových soustav to jednoznačně znamená vyšší nároky na řízení elektrizační soustavy, tedy udržování výkonové rovnováhy v propojené evropské síti. Tak, jak se bude EU ozelenovat, poroste tlak na provozovatele, aby měli dostatek nástrojů pro řízení sítě v každém okamžiku,“ vysvětluje Durčák. Přenosové soustavy se proto budou muset naučit pracovat s narůstající neurčitostí provozních podmínek.

Podle Durčáka je třeba se s plánovaným odstavením celé řady elektráren spalujících uhlí a výzvami okolo dostavby nového jaderného zdroje připravit na to, že Česko bude už ve střednědobém horizontu ve výrobě elektřiny

deficitní. Na reálný nedostatek zdrojů elektřiny nejen v Česku, ale i v celém středoevropském prostoru poukázal také Michal Macenauer, ředitel strategie společnosti EGÚ Brno.

Změny v tarifním systému

Jednou z reakcí na transformaci energetického sektoru je chystané Elektroenergetické datové centrum, které má zajišťovat koordinaci, výměnu a sdílení informací mezi účastníky energetické soustavy, například mezi provozovatelem přenosové soustavy a distribučními soustavami při plánování provozu. Centrum je součástí programu digitalizace energetiky v České republice.

Marian Rusko, předseda představenstva a generální ředitel společnosti EG.D a jednatel společnosti E.ON Česká republika, spatřuje v energetické krizi start do nového světa energetiky. „Do budoucna se určitě neobejdeme bez technologického rozvoje včetně startupové mentality, smartifikace, automatizace a stabilního investičního prostředí ve spojení s kybernetickou bezpečností a ochranou kritické infrastruktury,“ vypočítává Rusko.

Podle Tomáše Hünera, ředitele společnosti Siemens Smart Infrastructure, musí být energetika budoucnosti bezpečná, nezávislá, udržitelná a dostupná. „Je dobré být připravený, moderní technologie rozhodně k dispozici máme a jejich vývoj průběžně pokračuje,“ říká.

Jak připomněl Petr Kusý, člen Rady Energetického regulačního úřadu, v tarifním systému bude zapotřebí zohlednit klíčové oblasti vyplývající z evropské legislativy, jako je navýšení podílu OZE, vznik občanských energetických společenství nebo rozvoj akumulace, dobýjecích stanic pro elektromobily a opatření pro zvyšování účinnosti. Prvním z těchto kroků je úprava vyhlášky o Pravidlech trhu s elektřinou s účinností od roku 2023, úprava tarifních sazeb by pak měla být plně dokončena v roce 2028.

„Budeme potřebovat dostatek záložních zdrojů, na něž se budeme moci spolehnout, i když bude o něco delší zima nebo bezvětrí,“ říká Martin Durčák, předseda představenstva ČEPS.

(Zleva) Evžen Tošenovský, poslanec Evropského parlamentu a člen Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku, René Neděla, náměstek pro řízení sekce energetiky na Ministerstvu průmyslu a obchodu, a Petr Kusý, člen Rady Energetického regulačního úřadu.

KOMPAS PRO ČESKOU ENERGETIKU

Posunout tuzemskou energetiku na cestě k decentralizaci. Podstatným způsobem by tomu měl napomoci nový energetický zákon.

Co jsou nejvýznamnější aktuálně připravované legislativní změny v tuzemské energetice?

Martin Durčák: Do budoucna považuji za nejvýznamnější aktuálně chystaný legislativní krok přípravu nového energetického zákona či jeho novelu. Do českého právního řádu by měly zavést nové instituty jako aktivní zákazník, agregátor, kapacitní mechanismy nebo Elektroenergetické datové centrum.

Marian Rusko: Za nejvýznamnější lze bezpochyby považovat novelu energetického zákona, která by měla do našeho právního řádu přinést dlouho očekávané změny vycházející z evropské energetické legislativy. S implementací tzv. zimního balíčku bychom se mohli dočkat nových pravidel v otázkách typu decentralizace, sector coupling nebo ve stále častěji skloňovaném tématu energetických komunit.

Měla by být aktualizovaná Státní energetická koncepce (SEK) spíše koncepčním, nebo analytickým dokumentem?

M. R.: Koncepčním. Měl by být zvolen jasný směr, kterým se budeme řídit do budoucna. Proto by při jejím schvalování měla panovat širší shoda nejen mezi politickými subjekty. Důležitý je jasně vycílený směr, kterého se bude Česká republika - jako součást Evropské unie - dlouhodobě držet. Samotný dokument by měl ale brát rovněž v potaz reálné možnosti České republiky.

M. D.: SEK by měla vycházet z analytických podkladů a zároveň si zachovat svou koncepční roli. Dokument totiž formuluje dlouhodobé strategické cíle a vize a měl by tak fungovat jako jakýsi kompas pro vývoj české energetiky v kontextu energetické politiky EU. Před Českou republikou pak také stojí důležitý úkol, a sice promítnout vize SEK do legislativy, zejména do připravované novely energetického zákona.

Jaká opatření by měla ČR v následujících letech přijmout v elektroenergetice, pokud chce předejít dovozní závislosti?

M. D.: Současná situace v elektroenergetice poukazuje na to, že je zcela zásadní udržet si maximální míru nezávislosti na zahraničních zdrojích. Z dlouhodobého hlediska bude nezbytná podpora výstavby nových jaderných bloků. Právě kombinace jádra jako stabilního zdroje energie a OZE by do budoucna mohla být cílovým modelem pro vyvážený dekarbonizovaný energetický mix. Zapomínat nesmíme ani na vytvoření dostatku záloh a flexibility pro

MARTIN DURČÁK

předseda
představenstva ČEPS

MARIAN RUSKO

předseda
představenstva
a generální ředitel EG.D
a jednatel E.ON
Česká republika

zvládnání narůstajícího podílu výroby OZE. Decentralizace si vyžádá také masivní investice do rozvoje chytrého a efektivního řízení sítí a přenosové soustavy.

M. R.: Je třeba uznat, že se Česká republika v krátkodobém ani střednědobém výhledu bez určité dovozní závislosti neobejde. Neexistuje žádné zázračné řešení, které by nám pomohlo vymanit se během několika let z dovozní závislosti. Můžeme však ovlivnit, ze kterých zemí chceme co dovážet, v jakém množství, a diverzifikovat tak zdroje. Věřím, že nám naši dovozní závislost pomůže alespoň částečně snížit správně provedená implementace pravidel z již zmiňovaného zimního balíčku.

Dokáže si ČR do budoucna udržet odpovídající zdrojovou základnu i bez kapacitních mechanismů?

M. R.: Umím si to představit. Velkou roli by ale v takovém scénáři zřejmě hrála ochota spotřebitelů vyměnit část svého pohodlí za možnost dodávat potřebnou flexibilitu pro zajišťování výkonové rovnováhy.

M. D.: Když vezmeme v úvahu postupné odstavení uhelných zdrojů, nejistotu ohledně rychlosti dostavby nového jaderného zdroje, situaci kolem plynu, stávající legislativu i to, jak je nastaven systém dotačních podpor pro některé zdroje, pak se bez kapacitního mechanismu neobejdeme. Úspěšně ho zavedly například Belgie, Polsko nebo Německo. Jedná se o způsob, jak zároveň řešit stárnoucí energetický mix, postupovat směrem k dekarbonizaci a zachovat bezpečnost provozu sítí.

Co si myslíte o potřebě reformy systému EU ETS?

M. D.: Je žádoucí zavést taková opatření, která povedou ke snížení volatility ceny povolenky. Účinným řešením se zdá být zastropování cen povolenek nebo jejich regulace tak, aby cenové výkyvy neměly takový rozptýl a byly předvídatelnější. Musíme se naučit lépe využívat systém MSR neboli „rezervu tržní stability“, který nám dává možnost kompenzace a vyrovnávání důsledků spekulace s povolenkami.

M. R.: Původní systém fungování EU ETS mohl jen stěží reflektovat současnou realitu. To, že se na budoucí podobě systému EU ETS nedaří nalézt shodu, svědčí nejen o vysoké citlivosti tématu, ale také o zájmu stakeholderů z řad průmyslu, ekologických či neziskových organizací, jejichž představy jsou často odlišné.

INVESTICE DO ENERGETIKY ZÍTŘKA

Ohrožení dodávek zemního plynu podnítilo v České republice další vlnu investic. Nosným heslem se stala energetická soběstačnost a úspory energií.

Nelze přehlédnout, že se v České republice průběžně zintenzivňuje instalace obnovitelných zdrojů energie (OZE) nebo se objevují životaschopné projekty spojené s výrobou biometanu. „Současný systém finančních nástrojů v gesci Ministerstva životního prostředí pro investice do energetiky zítřka je funkční a úspěšný,“ říká Tomáš Tesař, náměstek člena vlády na Ministerstvu životního prostředí (MŽP).

Programy pro zelenější budoucnost

Program Nová zelená úsporám se zaměřuje na úspory energie v budovách pro bydlení. Během programového období v letech 2014-2021 bylo více než 74 tisícům žadatelů vyplaceno na jednotlivé projekty celkem 16 miliard korun. Hlavním cílem programu je zlepšit stav životního prostředí snížením produkce emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů, především emisí oxidu uhličitého. Operační program Životní prostředí se zaměřuje zejména na ochranu a zajištění kvalitního životního prostředí. Ve svém třetím programovém období v letech 2021-2027 poskytne České republice z fondů Evropské unie zhruba 61 miliard korun.

Pokud jde o Modernizační fond, tak skrze něj „přitče“ z Evropské unie českým veřejným i soukromým subjektům na přechod k zelené energii do roku 2030 zhruba 300 miliard korun. „Podstatná část investic půjde na nové solární elektrárny, modernizaci současných energetických provozů a další energeticky úsporná opatření,“ nastínil Tesař. K odstraňování legislativních bariér pro rychlejší rozvoj OZE má přispět zejména také novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, jež by měla zjednodušit projekty agrofotovoltaiky. Jde o spojení zemědělské produkce a energetiky, tedy využití jedné plochy jak pro fotovoltaickou elektrárnu, tak i pro pěstování zemědělských plodin nebo chov hospodářských zvířat.

Podle Tesaře finanční nástroje MŽP v současnosti pokrývají energetické úspory, rozvoj OZE a přechod na plynové technologie včetně bioplynu a vodíku. „Spalování zemního plynu dříve nebo později bude muset skončit, proto chceme časem podporovat pouze projekty, které počítají s využitím bioplynu nebo zeleného vodíku,“ zdůraznil. Do budoucna pak přibude například podpora komunitní energetiky nebo nízkemisní či bezemisní dopravy, ale důraz bude kladen třeba i na pomoc sociálně slabším skupinám obyvatel.

Kam kráčíš, teplárenství?

Jak uvedl Martin Slabý, předseda Rady Českého plynárenského svazu, globální zásoby zemního plynu se odhadují na 150-200 let. „Plyn rovná se teplo, což z něj činí významnou komoditu využívanou pro vytápění,“ připomněl Slabý s tím, že potenciál spatřuje nejen v biometanu, ale také v břidlicovém plynu, tedy plynu nahromaděném ve formacích břidlic, jež se v současnosti těží zejména v USA.

Podle Mirka Topolánka, předsedy výkonné rady Teplárenského sdružení ČR, není možné v současném prostředí smysluplně investovat. Příčinou nejsou ani tak tržní nejistoty, které se v horizontu několika let vyřeší, ale spíše regulatorní rizika. „Investice výrazně brzdí z mnoha důvodů Evropská komise. Třeba u balíčku Fit for 55, jehož prostřednictvím by se měly do roku 2030 snížit čisté skleníkové emise alespoň o 55 procent, stále chybí dopadové studie,“ zhodnotil Topolánek s tím, že je nutné v souvislosti právě s Fit for 55 vyjednat realistické podmínky, jež nebudou probíhající transformaci teplárenství zbytečně brzdit.

V současnosti se z uhlí v teplárnách vyrábí polovina tepla a s jejich dekarbonizací se počítá po roce 2030. Náhradou by pak mělo být spalování biomasy, odpadů a transformace tepláren na zemní plyn. V této souvislosti by pomohlo rozšíření možného sortimentu biomasy, vytvoření legislativních podmínek pro využití biometanu nebo zvýšení tlaku na omezení skládkování, a naopak podpora energetického využití odpadu.

„Teplárny mají před sebou mnoho nesnadných úkolů. Jde především o dotažení zákona o podporovaných zdrojích do konkrétní realizace, stejně jako se musí dokreslit schémata podpory transformace teplárenství. Zásadním pilířem je Modernizační fond v oblasti neprioritních projektů. Je potřeba vypsát nové výzvy a pro velké projekty, které se schvalují individuálně, urychlit schvalovací procesy,“ shrnul Topolánek.

„Současný systém finančních nástrojů v gesci Ministerstva životního prostředí pro investice do energetiky zítřka je funkční a úspěšný,“ tvrdí Tomáš Tesař, náměstek člena vlády na MŽP.

(Zleva) Tomáš Tesař, náměstek člena vlády na Ministerstvu životního prostředí, a Pavel Drobil, předseda představenstva Anacot Capital.

PŘÍLIŠ AMBICIÓZNÍ CÍLE PRO ZELENOU EVROPU

Zásadním úkolem je vyřešit současnou energetickou krizi ohledně zajištění dodávek plynu na letošní topnou sezonu a zastavit růst cen energií. Jsou ale ambiciózní plány Evropské unie ohledně „zelené budoucnosti“ ve světle těchto dramatických událostí vůbec reálné?

Bude nutné s ohledem na aktuální vývoj vzdát se cíle, aby EU byla uhlíkově neutrální do roku 2050?

Evžen Tošenovský: Myslím, že bude muset dojít k revizi a zrealizování cílů. Může se stát, že ekonomika prostě tento tlak neunes. Již nyní je tam spousta neznámých, u kterých nám chybí dopadové studie. Navíc si myslím, že všechna přijímaná opatření budou efektivní jen tehdy, jestliže se do procesu zapojí všechny země EU. Tím myslím, že pokud některá země má na svém území bezemisní zdroj, je krajně zbytečné ho při obecném nedostatku elektřiny uzavírat.

Jan Světlík: Současný stav je důsledkem špatné implementace cílů, které jsou navíc převážně politické. Je potřeba cíle reálně stanovit, spočítat dopady. Čili musíme na základě dopadových analýz cílů změnit implementaci Green Dealu neboli Zelené dohody pro Evropu. Je nutné udělat to profesionálně a zodpovědně.

Vyřeší současný růst cen energie spíše opatření navrhaná Evropskou komisí nebo českou vládou?

J. S.: Řešení přinesou spíše opatření české vlády. Evropská komise je dosti odtržená od naší reality.

E. T.: Jsem přesvědčen, že bude nutné připojit další kroky, a to na úrovni EU i České republiky. Jedním z nich může být vyšší dotace na zateplování domů či solární střechy, které by se staly dostupné i pro nízkopříjmové domácnosti. Dalším je využít nečekané zisky producentů energie z levnějších zdrojů na pomoc domácnostem nebo třeba uvolnění peněz pro obchodníky na energetické burze. Mnoho z těchto kroků musí konkrétně schválit Evropská komise. Každopádně uvidíme v lednu či únoru, co se bude dít po plném nárazu zimy, přičemž platí, že žádné z řešení nesmí ohrozit bezpečnost dodávek elektřiny nebo plynu.

EVŽEN TOŠENOVSKÝ

poslanec
Evropského parlamentu
a člen Výboru pro průmysl,
výzkum a energetiku

JAN SVĚTLÍK

generální ředitel
a předseda dozorčí rady
Cylinders Holding
a prezident
Národního strojírenského
klastru

Měl by stát vydat konkrétní nařízení, které by občany, podniky i veřejnou správu motivovalo k úsporám energie?

E. T.: Spíše bych byl pro osvětu a rovinu doporučení a výzev. Na poslední Evropské radě se ministři také shodli spíše na dobrovolném šetření, nicméně Komise pravděpodobně s nějakým závaznějším návrhem v dohledné době přijde. Ono ve finále bude tou nejsilnější motivací k šetření samotná cena elektřiny a plynu.

J. S.: Nařízení jsou naprosto zbytečná. Když ceny narostly o stovky procent, je to brutální motivace sama o sobě. Všechno ostatní už by bylo jen zbytečné otravování lidí.

Považujete zřízení státního obchodníka s energií za správný krok?

J. S.: Ano, podle mě je to správné rozhodnutí.

E. T.: Ano, je ještě otázka, jak bude formulován. Tento nový obchodník by měl mít podle představ Ministerstva průmyslu a obchodu na trhu výhodnější postavení než soukromí obchodníci a mohl by pomoci s nákupem energií například pro kraje nebo nemocnice. Vzniku také musí předcházet schválení ze strany Evropské komise, protože státní obchodník svým postavením v podstatě naruší tržní prostředí. Otázkou je, kolik bude tato levnější energie stát, aby neohrozila státní rozpočet.

Jaké technologie je potřeba podporovat v energetice zítřka?

E. T.: Všechny rozumné a ekonomicky životaschopné. Hra pouze na fotovoltaiku a vítr je velmi nebezpečná. Ve všech návrzích se musí zohlednit technické parametry, které neohrozí stabilitu sítě. Pro mě z tohoto důvodu pořád zásadní roli hraje jaderná energetika. V rámci zachování soběstačnosti ČR doporučuji zahájit výstavbu nového bloku nejen v Dukovanech, ale i dostavbu Temelína.

J. S.: Rozhodně to jsou technologie postavené na vodíku, které mají potenciál nejen v oblasti dopravy, ale i v rámci energetických systémů. Vodík můžeme využít pro ukládání alternativně vyrobené elektřiny i pro získávání tepla, a to jak z procesu výroby vodíku, tak při jeho spotřebě v palivových článcích. V obou případech vzniká teplo, které se dosud opomíjí. Jeho využitím se vodík také může stát mnohem účinnějším energetickým zdrojem, než je v současnosti uváděných 40 až 60 procent.

DĚKUJEME ZA PODPORU ZAHAJOVACÍHO SETKÁNÍ LEADING MINDS FORUM

ZÁŠTITY

Ministerstvo financí
České republiky

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

Ministerstvo životního prostředí

ENERGETICKÝ
REGULAČNÍ
ÚŘAD

Evropský parlament

Moravskoslezský
kraj

PATRONI

Cylinders
Holding

innogy

Powered
by MVM

HLAVNÍ PARTNEŘI

SKUPINA ČEZ

EVROPŠTÍ
KONZERVATIVCI
A REFORMISTÉ

PARTNEŘI

RWE

SIEMENS

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI A ORGANIZÁTOR

LEADING MINDS FORUM

7.–8. září 2022, OSTRAVA